

ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนในกรุงเทพมหานคร*

เยาวเรศ บุญเลื้อย พย.ม.**

ทัศนีย์ ประสบกิตติคุณ Ph.D. (Nursing)***

พรรณรรัตน์ แสงเพิ่ม ปร.ด.****

บทคัดย่อ:

วัตถุประสงค์ของการวิจัย: เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีเพศ ระดับการศึกษา ช่วงวัย และการมีบุตรที่แตกต่างกัน

การออกแบบวิจัย: การวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง

การดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิง ในเขตกรุงเทพมหานคร อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้ เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบสะดวก จำนวน 400 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติการทดสอบที่แบบสองกลุ่มอิสระ และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.2 สนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ โดยกลุ่มตัวอย่างประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 75.5) ยอมรับได้กับการให้นมแม่ในที่สาธารณะ แต่ร้อยละ 31 เท่านั้นที่เห็นว่าการให้นมแม่ในที่สาธารณะสามารถทำได้แม้ไม่มีผ้าคลุมเพื่อบังหน้าอก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95 ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีห้องให้นมแม่ในที่สาธารณะ คะแนนเฉลี่ยที่ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะเท่ากับ 55.14 (SD = 8.59) จากคะแนนพิสัยระหว่าง 26 และ 75 ผลการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ($t(398) = -.969, p > .05$) และคนที่มิช่วงวัยต่างกัน ($F(2, 397) = 1.476, p > .05$) แต่พบว่าคะแนนเฉลี่ยที่ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกันในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ($F(2, 397) = 3.185, p < .05$) และระหว่างคนที่มิบุตรและไม่มีบุตร ($t(398) = -2.563, p < .05$)

ข้อเสนอแนะ: พยาบาลควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในโรงเรียน รวมถึงการสนับสนุนให้ร่วมพิทักษ์สิทธิมารดาและบุตรให้มีมุนนมแม่ในสถานที่สาธารณะ

วารสารสภาการพยาบาล 2562; 34(3) 91-104

คำสำคัญ : ทัศนคติ / การให้นมแม่ในที่สาธารณะ / ประชาชน / กรุงเทพมหานคร

วันที่ได้รับ 11 เมย. 62 วันที่แก้ไขบทความเสร็จ 15 พค. 62 วันที่รับตีพิมพ์ 15 พค. 62

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** นักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

***ผู้ประสานการพิมพ์เผยแพร่ รองศาสตราจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail: tassanee.pra@mahidol.ac.th

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Bangkok Residents' Attitudes towards Breastfeeding in Public*

Yaovares Boonler, M.N.S.**

Tassanee Prasopkittikun, Ph.D. (Nursing)***

Parnnarat Sangperm, Ph.D. (Nursing)****

Abstract:

Objective: To study and compare Bangkok residents' attitudes towards breastfeeding in public, based on their genders, educational levels, ages, and numbers of children.

Design: Cross-sectional survey research.

Methodology: The study was conducted on 400 conveniently sampled male and female residents of Bangkok. The subjects had to be 18 years old or more and able to speak, read and write Thai. A questionnaire on attitudes towards breastfeeding in public was used for data collection. Descriptive statistics, independent t-test and one-way ANOVA were used for data analysis.

Results: The results showed that 70.2% of the sample supported breastfeeding in public. Around three-fourths (75.5%) considered breastfeeding in public acceptable; however, only 31% of the subjects found breastfeeding in public acceptable even without using breast covers. Ninety-five percent of the subjects supported the provision of breastfeeding rooms in public places. An average attitude score was 55.14 (SD = 8.59), from a range between 26 and 75.

According to the comparative study, no significant difference in the attitude scores was found between genders ($t(398) = -.969, p > .05$), and ages ($F(2, 397) = 1.476, p > .05$). However, significant differences in the attitude scores were found between subjects with different educational levels ($F(2, 397) = 3.185, p < .05$), and between subjects with children and those without children ($t(398) = -2.563, p < .05$).

Recommendations: It is suggested that nurses develop intervention activities to promote and develop positive attitudes towards breastfeeding in public amongst individuals, groups, and communities, particularly amongst school children. Advocacy of mothers' and infants' right to public breastfeeding facilities should also be supported.

Thai Journal of Nursing Council 2019; 34(3) 91-104

Keywords: attitudes; breastfeeding in public; residents; Bangkok

Received 11 April 2019, Revised 15 May 2019, Accepted 15 May 2019

* Thesis submitted in partial fulfillment of the Master of Nursing Science in Pediatric Nursing, Faculty of Nursing, Mahidol University.

** A student in Master of Nursing Science in Pediatric Nursing, Faculty of Nursing, Mahidol University.

***Corresponding Author, Associate Professor, Faculty of Nursing, Mahidol University, E-mail: tassanee.pra@mahidol.ac.th

****Assistant Professor, Faculty of Nursing, Mahidol University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นมแม่มีคุณประโยชน์และเป็นอาหารที่ดีที่สุดเหมาะสำหรับทารก ในนมแม่มีสารอาหารกว่า 200 ชนิด ซึ่งจำเป็นสำหรับทารกในการเจริญเติบโตและพัฒนาการ นมแม่ยังมีภูมิคุ้มกันที่เปรียบเสมือนยาช่วยป้องกันการเจ็บป่วย การส่งเสริมให้ทารกได้รับนมแม่จึงเป็นเรื่องสำคัญในการส่งเสริมให้ทารกมีสุขภาพดี จากประโยชน์ดังกล่าว องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) จึงมีข้อแนะนำให้มารดาทุกคนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนหลังคลอดและให้นมแม่ควบคู่กับอาหารตามวัยเป็นเวลา 2 ปีหรือมากกว่านั้น ตามความต้องการ¹ แต่ในปัจจุบันจากการสำรวจสถิติของ UNICEF² ในปี 2559 – 2560 พบอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนในประเทศไทยเพียงร้อยละ 23 และในเขตกรุงเทพมหานครอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนอยู่ที่ร้อยละ 6 เห็นได้ชัดว่าการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทยในภาพรวมยังไม่บรรลุตามนโยบายที่วางไว้ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร

การไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างต่อเนื่องมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจาก การที่มารดาขาดการสนับสนุนจากครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัว บุคลากรทีมสุขภาพ และคนในสังคม³ ซึ่งประเด็นการสนับสนุนจากคนในสังคมส่วนหนึ่งมาจากทัศนคติของการยอมรับการให้นมแม่ในที่สาธารณะ⁴ การให้นมแม่ในที่สาธารณะ อาจทำให้มารดารู้สึกไม่สบายใจ เช่นอายจากสายตาผู้คน และถูกมองว่าการให้ลูกดูนมจากเต้าเป็นเรื่องแปลก⁵ บางคนถูกตำหนิ ถูกบอกให้หยุดให้นมหรือเชิญให้ออกจากสถานที่ที่กำลังให้นมลูก เช่น ร้านอาหาร เป็นต้น ประสบการณ์ความอึดอัดใจในการให้นมแม่ในที่สาธารณะเหล่านี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่สำคัญของมารดาในการตัดสินใจ

ไม่ให้นมแม่ในที่สาธารณะและส่งผลให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่ต่อเนื่อง⁶ การศึกษาในรัฐนิวยอร์ก⁷ พบว่ามีมารดาถึงร้อยละ 72 ที่รู้สึกไม่สะดวกใจในการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ส่วนมารดาที่รู้สึกสะดวกใจในการให้นมแม่ในที่สาธารณะมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกว่าและระยะเวลายาวนานกว่าที่นัยสำคัญ .05 ซึ่งอุปสรรคเหล่านี้ได้ทำให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญและเป็นเรื่องธรรมชาติไม่ยักอีกต่อไป ดังนั้นการที่จะสนับสนุนให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จนั้น ส่วนหนึ่งต้องเอาชนะอุปสรรคทางสังคมให้ได้ ซึ่งในเรื่องนี้คนในสังคมสามารถให้การสนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะได้โดยการมองให้เป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมด้วยทัศนคติเชิงบวก เพื่อให้มารดาให้นมแม่ตามสถานที่ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น เป็นการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อีกทางหนึ่ง และหากจะสนับสนุนให้สังคมเกิดการยอมรับต่อเรื่องใด จึงจำเป็นต้องทราบทัศนคติของคนเหล่านั้นก่อนว่าเป็นไปในทิศทางไหน

ภาพลักษณ์ของมารดาที่ให้นมแม่ในที่สาธารณะยังถูกผู้คนจับจ้อง วิจารณ์ทั้งทางด้านบวกและด้านลบอันเนื่องมาจากการมีทัศนคติต่อเรื่องการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกัน ผลการศึกษาในต่างประเทศเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติของประชาชนต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ พบว่าคนส่วนใหญ่ยอมรับการให้นมแม่ในที่สาธารณะหากมีผ้าคลุมปกปิดเวลาให้นม แต่รู้สึกเขินอาย ไม่สะดวกใจเวลาเห็นผู้หญิงกำลังให้ลูกดูนมแม่จากเต้าตามที่สาธารณะต่างๆ และหากให้ลูกดูนมแม่จากเต้าโดยขาดความระมัดระวังจะถูกมองเป็นเรื่องน่าอายน่ารังเกียจและมองว่าเต้านมของผู้หญิงเป็นสัญลักษณ์ทางเพศที่ไม่ควรเปิดเผยในที่สาธารณะ⁹ สำหรับใน

ประเทศไทยนั้นยังไม่พบการศึกษาเชิงสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของคนทั่วไปต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ เช่น ในห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร สถานีขนส่ง เป็นต้น พบเพียงการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น ซึ่งมีทั้งที่สนับสนุนและไม่สนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ

ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะจะแตกต่างกันตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ส่วนมากเป็นการศึกษาวิจัยในต่างประเทศและปัจจัยที่ศึกษาเป็นปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะและประสบการณ์ชีวิต ซึ่งมีผลต่อความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม จากการศึกษาของ Meng และคณะ¹⁰ พบว่าประชาชนที่มีช่วงวัยที่ต่างกันยอมรับการให้นมแม่ในที่สาธารณะต่างกันที่นัยสำคัญ .05 โดยคนที่มีอายุน้อยให้การยอมรับมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mulready-Ward และคณะ¹¹ พบว่าประชาชนในกลุ่มอายุมากกว่า 65 ปีเป็นกลุ่มที่ไม่สนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะมากกว่ากลุ่มอายุ 18 - 44 ปี และกลุ่มอายุ 45 - 64 ปี แต่บางการศึกษาก็ให้ผลขัดแย้งกัน พบว่าประชาชนที่มีช่วงวัยที่ต่างกันทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกัน¹²⁻¹³ ซึ่งผลการศึกษาที่ขัดแย้งกันนี้อาจมีผลมาจากความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรมของประเทศที่ศึกษา ความแตกต่างทางเพศมีผลทำให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันในเพศหญิงและเพศชาย มีผลต่อความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม การศึกษาในแคนาดาและจีน¹²⁻¹³ ระบุว่าเพศหญิงมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะเชิงบวกมากกว่าเพศชาย ส่วนการศึกษา

ของออสเตรเลีย¹⁰ กลับพบว่าเพศหญิงยอมรับการให้นมแม่ในที่สาธารณะน้อยกว่าเพศชาย การศึกษาที่แตกต่างกันทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มอ้างอิงที่แตกต่างกันไป ส่งผลทำให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างกัน จากผลการวิจัยที่ผ่านมา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะเชิงบวกมากกว่า¹⁰⁻¹² การมีบุตร เป็นประสบการณ์ชีวิตอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งมีผลต่อความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสิ่งต่างๆ ในสังคมโดยเฉพาะในเรื่องการให้นมแม่ ผลการสำรวจในประเทศแคนาดา และจีน พบว่า ประชาชนที่มีบุตรมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะดีกว่ากลุ่มที่ไม่มีบุตร¹²⁻¹³ ในขณะที่ไม่พบความแตกต่างจากผลการสำรวจในประเทศสหรัฐอเมริกา¹¹

ผลการศึกษาในต่างประเทศเกี่ยวกับทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีความขัดแย้งหรือแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละประเทศที่ศึกษามีสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเลี้ยงดู และความเชื่อแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนในการพัฒนาการรู้คิดหรือความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ดังนั้นการนำผลการศึกษาจากต่างประเทศมาอ้างอิงในกลุ่มประชากรไทย จึงอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ประกอบกับการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศไทยพบน้อยมาก ทำให้ขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเตี๋ย 6 เดือนอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น โดยศึกษาทัศนคติของกลุ่มประชากรในกรุงเทพมหานครที่มีเพศ ระดับการศึกษา ช่วงวัย และการมีบุตรที่ต่างกัน ผลการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการจัดโปรแกรมที่

เหมาะสมกับลักษณะประชากรในการให้ความรู้ ความเข้าใจเพื่อปลูกฝังทัศนคติเชิงบวก รวมถึงการณรงค์ที่จะส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปร่วมสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วยการมีทัศนคติที่ดีในเรื่องการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ตลอดจนเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการตัดสินใจในระดับนโยบายในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สาธารณะต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติของ Fishbein & Ajzen (1975)¹⁴ และ Ajzen (1989)¹⁵ ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

ทัศนคติเป็นความโน้มเอียง (predispositions) ของบุคคลที่จะรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อวัตถุ บุคคล สถาบัน เหตุการณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเฉพาะเรื่อง โดยมีอารมณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญ ความโน้มเอียงในการตอบสนองด้วยท่าทีชอบหรือไม่ชอบนี้มีลักษณะสม่ำเสมอ (consistency) และเกิดจากการเรียนรู้ (learned) จากประสบการณ์ในอดีต หากการตอบสนองของบุคคลแสดงออกเป็นคำพูด จะทำให้สามารถวัดทัศนคติได้ แต่ถ้าหากเป็นลักษณะไม่ใช่คำพูด จะไม่สามารถวัดทัศนคติได้ตรง ๆ อาจต้องใช้วิธีอ้อม เช่น จากการสังเกต เป็นต้น การตอบสนองของบุคคลต่อทัศนคติเป้าหมาย (attitude object) สามารถประเมินจากการตอบสนองตามองค์ประกอบของทัศนคติ (attitude structure) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนความรู้และความคิด (cognitive responses) 2) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก (affective responses) และ 3) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม (conative responses) โดยองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกนับ

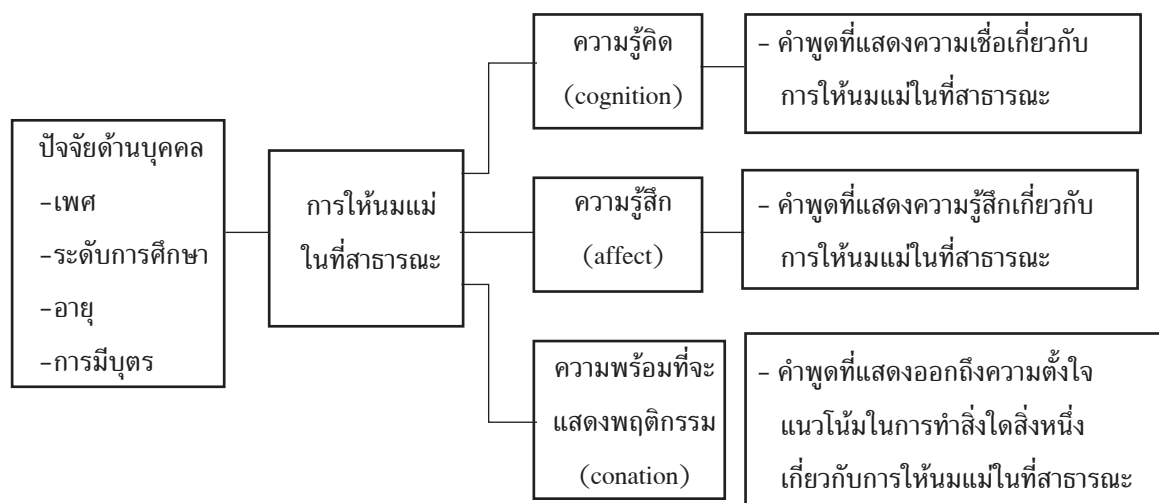
เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติ เนื่องจากความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการกระทำ อย่างไรก็ตามทัศนคติของบุคคลอาจไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกเสมอไป เนื่องจากทัศนคติเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเท่านั้น เพราะพฤติกรรมหรือการแสดงออก นอกจากจะเกี่ยวข้องกันกับทัศนคติแล้ว ส่วนหนึ่งพบว่า ยังมาจากนิสัย บรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อในความสามารถของตนเอง และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังทำพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วย ทัศนคติของบุคคลมีการแสดงออกได้หลายรูปแบบ ถ้าการแสดงออกหรือความรู้สึกต่อทัศนคติเป้าหมายในทางที่ดีหรือยอมรับ มีความพอใจเกิดขึ้น ทัศนคติที่เกิดจะเป็นในทางบวก (positive attitude) แต่ตรงกันข้าม หากการแสดงออก หรือความรู้สึกต่อทัศนคติเป้าหมายในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดี ไม่ยอมรับเรียกว่าเป็นทัศนคติในทางลบ (negative attitude)

จากองค์ประกอบของทัศนคติและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาในครั้งนี้ ดังแสดงในรูปที่ 1 ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนทั่วไป สามารถประเมินได้จากการแสดงความเชื่อและความรู้สึกที่มีต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ รวมถึงการแสดงออกถึงความตั้งใจหรือแนวโน้มในการสนับสนุนบุคคลอื่นหรือกระทำด้วยตนเองในเรื่องของการให้นมแม่ในที่สาธารณะ โดยมีการแสดงออกมาเป็นคำพูดหรือเขียน ซึ่งประชาชนแต่ละคนจะมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกันไป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ช่วงวัย การมีบุตร เชื้อชาติ และรายได้ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของบุคคลต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ แต่ในขณะที่เดียวกันการศึกษาบางฉบับก็ให้ผลการศึกษาที่ขัดแย้ง ซึ่งอาจเนื่องมาจากความแตกต่าง

ตัวแปรอิสระ

ทัศนคติเป้าหมาย

สิ่งที่วัดได้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจของบริบทที่ศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา ช่วงวัย และการมีบุตรเท่านั้น เนื่องจากบริบทที่ศึกษามุ่งเน้นประชาชนทั่วไป ในกรุงเทพมหานคร โดยการเก็บข้อมูลตามไฮเปอร์มาร์เก็ต อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และสวนสาธารณะ ซึ่งอาจไม่ได้จำนวนคนเชื้อชาติอื่นอย่างชัดเจนและมากเพียงพอเพื่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สำหรับการสอบถามรายได้จากประชาชนผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น มีโอกาสสูงที่กลุ่มตัวอย่างไม่ตอบเนื่องจากรู้สึกไม่สะดวกใจในการให้ข้อมูล ประกอบกับปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินรายได้ การใช้ข้อคำถามเพียงหนึ่งข้ออาจไม่ได้ข้อมูลจริง การคาดคะเนรายได้ทำให้ผลการศึกษาที่ได้ขาดความน่าเชื่อถือ¹⁶

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ช่วงวัย และการมีบุตรที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา ช่วงวัย และการมีบุตรแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (cross-sectional survey research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ตามคุณสมบัติในการตัดเข้าศึกษาที่กำหนดคือ อายุ 18 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิง สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน และปัจจุบันอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้เกณฑ์แบ่งเขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร

ทั้งหมด 50 เขต ออกเป็น 6 กลุ่มตามที่ตั้งของพื้นที่สำนักงานเขต คือ กลุ่มกรุงเทพฯ กลาง กลุ่มกรุงเทพฯ เหนือ กลุ่มกรุงเทพฯ ใต้ กลุ่มกรุงเทพฯ ตะวันออก กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ จากนั้นคำนวณร้อยละของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในแต่ละกลุ่มพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่มพื้นที่ และสุ่มเลือกเขตจากแต่ละกลุ่มได้ 6 เขต คือ ราชเทวี บางนา ลาดพร้าว ประเวศ บางพลัด และบางแค จากนั้นผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตด้วยวิธีแบบสะดวก (convenience sampling) สถานที่ที่เก็บข้อมูล ได้แก่ ไฮเปอร์มาร์เก็ต บริเวณรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และสวนสาธารณะ ตามเขตที่ได้รับการสุ่มเลือกทั้ง 6 เขต

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 4,833,156 คน¹⁷ โดยสูตรของ Taro Yamane¹⁸ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ชุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ประสบการณ์การพบเห็นและความรู้สึกเมื่อพบเห็นการให้นมแม่ในที่สาธารณะ การสนับสนุน และความคิดเห็นเกี่ยวกับมูมนมแม่ในที่สาธารณะ

2. แบบสอบถามทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย มีจำนวนคำถาม 15 ข้อ

(เป็นข้อคำถามเชิงลบจำนวน 4 ข้อ) โดยเป็นข้อคำถามครอบคลุมองค์ประกอบของทัศนคติทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้คิด (cognition) 10 ข้อ ความรู้สึก (affect) 4 ข้อ และ ความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม (conation) 1 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตรวัดลิเคอร์ท (Likert Scale) 5 ระดับตั้งแต่ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) พิสัยของคะแนนทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ อยู่ระหว่าง 15-75 คะแนน การแปลผลใช้คะแนนรวม โดยผู้ที่ได้คะแนนรวมมากแสดงว่ามีทัศนคติเชิงบวกมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สำรวจในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างเครื่องมือในระดับเบื้องต้น โดยโครงสร้างของข้อคำถามได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจากต่างประเทศ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเบื้องต้นใช้วิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 1.00 โดยมีข้อเสนอแนะในเรื่องของภาษาที่ใช้ในบางข้อซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำไปทดลองใช้กับประชาชนทั่วไปที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ทดสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ .928

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลรหัสโครงการCOANo.IRB-NS2018/431.1402

ผู้วิจัยดำเนินการเชิญชวนกลุ่มตัวอย่างให้เข้าร่วมโครงการวิจัยตามความสมัครใจ พร้อมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยตามกระบวนการมาตรฐานที่กำหนด โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากแหล่งเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มทำการเข้าพื้นที่เพื่อทำการวิจัย ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาหลักสูตรปริญญาโทอีก 2 คนที่ได้ผ่านการอบรมเรื่องการเก็บข้อมูลจากผู้วิจัยแล้วเดินเข้าหากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะตามเกณฑ์ที่ต้องการ หากกลุ่มตัวอย่างเดินมาเป็นกลุ่มสามารถเชิญชวนเข้าร่วมวิจัยได้ทุกคนตามความสมัครใจ หลังจากนั้นจึงให้กลุ่มตัวอย่างอ่านเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างสนใจที่จะเข้าร่วมงานวิจัย ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย และเมื่อกลุ่มเป้าหมายสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยจึงเริ่มแจกแบบสอบถาม การตอบแบบสอบถามถือว่าผู้เข้าร่วมวิจัยสมัครใจเข้าร่วมวิจัยแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยอธิบายการตอบแบบสอบถามและจัดให้กลุ่มตัวอย่าง นั่งตอบแบบสอบถามที่เก้าอี้ที่ผู้วิจัยเตรียมไว้โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที เมื่อกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามเสร็จจึงส่งแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยมอบของที่ระลึกและกล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลทั้งหมดเป็นเวลา 1 เดือน เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบแล้วจึงนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

(descriptive statistics) เปรียบเทียบทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนระหว่างเพศชายและเพศหญิง ที่มีบุตรกับไม่มีบุตร โดยใช้สถิติการทดสอบที่แบบสองกลุ่มอิสระ (independent t-test) เปรียบเทียบทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนที่มีช่วงวัย และระดับการศึกษาต่างกัน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน มีอายุอยู่ในช่วง 18 - 77 ปี อายุเฉลี่ย 30.96 ปี (SD = 10.21) เป็นเพศหญิงร้อยละ 72.2 และเพศชายร้อยละ 27.8 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 14.69 ปี (SD = 2.70) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.8 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง หรือร้อยละ 62.2 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 32.5 ของกลุ่มตัวอย่างมีบุตรแล้ว

กลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งออกเป็น 3 ช่วงวัย ตามปี พ.ศ. ที่เกิด ดังนี้ 1) กลุ่ม baby boomer (ประชาชนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2484 ถึง พ.ศ. 2513 หรือมีอายุตั้งแต่ 48 ปีขึ้นไป) มีจำนวน 28 คน 2) กลุ่ม generation X (ประชาชนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2514 ถึง พ.ศ. 2524 หรือมีอายุระหว่าง 33 - 47 ปี) มีจำนวน 121 คน และ 3) กลุ่ม generation Y (ประชาชนที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2543 หรือมีอายุระหว่าง 13 - 32 ปี) จำนวน 251 คน

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการให้นมแม่ในที่สาธารณะพบว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างหรือร้อยละ 70.2 สนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ในขณะที่ร้อยละ 29.8 ไม่สนับสนุน โดยกลุ่มตัวอย่างเขียนเหตุผลของ

การสนับสนุน ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้ นมแม่ มีประโยชน์ต่อลูก การให้นมแม่เป็นเรื่องธรรมชาติ การให้นมแม่เป็นการทำหน้าที่ของคนเป็นแม่ และการให้นมแม่เป็นสิทธิของผู้เป็นแม่และผู้เป็นลูก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 87.5 ระบุว่าเคยพบเห็นการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ร้อยละ 53.2 ระบุว่ารู้สึกเฉยๆ เมื่อเห็นการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ในขณะที่ร้อยละ 35.5 รู้สึกดีหรือชื่นชม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.5 ระบุว่ามีคนในครอบครัวเคยให้นมแม่ในที่สาธารณะ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95 เห็นด้วยกับการจัดให้มีห้องให้นมแม่ในที่สาธารณะ

คะแนนทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 26 ถึง 75 คะแนน โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 55.14 (SD = 8.59) จากคะแนนเต็ม 75 คะแนน ค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 3.68 (SD = .57) จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ ร้อยละ 75.5 ของกลุ่มตัวอย่างระบุว่า เห็นด้วย/เห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าการให้นมแม่ในที่สาธารณะเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ แต่มีเพียงร้อยละ 64.3 ที่ เห็นด้วย/เห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าการให้นมแม่ในที่สาธารณะเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย และร้อยละ 31 เท่านั้นที่ เห็นด้วย/เห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าการให้นมแม่ในที่สาธารณะสามารถทำได้แม้ไม่มีผ้าคลุมเพื่อบังหน้าอก

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีเพศ ระดับการศึกษา ช่วงวัย และการมีบุตรที่แตกต่างกัน

1. เพศชายมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 54.47 (SD = 8.90) และเพศหญิงมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 55.40 (SD = 8.47) และเมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบทีแบบสองกลุ่มอิสระ พบว่า เพศชาย

และเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกัน ($t(398) = -.969, p > .05$)

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 53.85 (SD = 7.87) กลุ่มที่มีระดับการศึกษานุปริญญาถึงปริญญาตรีมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 55.54 (SD = 8.83) และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 56.88 (SD = 9.10) เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกัน ($F(2, 397) = 3.185, p < .05$) และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (post hoc comparison) ด้วยวิธีของ Least Significant Difference (LSD) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกัน ($F(2, 397) = 3.185, p < .05$) สำหรับคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

3. กลุ่มตัวอย่าง generation Y (อายุ 18-32 ปี) มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 54.64 (SD = 8.17) กลุ่มตัวอย่าง generation X (อายุ 33-47 ปี) มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 55.60 (SD = 9.49) และกลุ่มตัวอย่าง baby boomer (อายุมากกว่า 48 ปีขึ้นไป) มีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 57.36 (SD = 7.99) เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงวัยต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกัน ($F(2, 397) = 1.476, p > .05$)

4. กลุ่มที่มีบุตรมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 56.72 (SD = 8.50) และกลุ่มที่ไม่มีบุตรมีคะแนนทัศนคติเฉลี่ย 54.38 (SD = 8.54) และเมื่อทำการวิเคราะห์

ด้วยสถิติการทดสอบที่แบบสองกลุ่มอิสระ พบว่ากลุ่มที่มีบุตรและไม่มีบุตร มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกัน ($t(398) = -2.563, p < .05$)

การอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้โดยส่วนมากหรือ ร้อยละ 70 สนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ เหตุผลของการสนับสนุนเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมองว่า นมแม่มีประโยชน์ต่อลูก การให้นมแม่เป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นการทำหน้าที่ของคนเป็นแม่ และยังเป็นสิทธิของผู้เป็นแม่และผู้เป็นลูก ซึ่งผลการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกับการศึกษาของรัฐบาลฮ่องกง¹⁹ พบว่า ประชาชนร้อยละ 78.7 ยอมรับได้หากมีมารดา กำลังให้นมแม่อยู่ใกล้ๆ ในที่สาธารณะ และเหตุผลของการยอมรับที่มากที่สุดถึงร้อยละ 66 คือ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นเรื่องธรรมชาติ ร้อยละ 25.3 มองว่าเป็นสิทธิของแม่ที่จะให้นมลูกและสิทธิของลูกที่จะได้ดูดนมแม่จากเต้า ร้อยละ 15.1 เห็นว่าการให้นมแม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของแม่และลูก และร้อยละ 13.5 เห็นว่าการให้นมแม่ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนสำหรับการศึกษาคั้งนี้ถึงแม้ว่าทัศนคติโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นไปในเชิงบวก แต่หากสังเกตคะแนนเฉลี่ยรายข้อจะพบว่ามีความเห็นน้อยกว่า 4 คะแนนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีทัศนคติเชิงบวกอย่างเด่นชัด กลุ่มตัวอย่างสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สาธารณะก็จริง แต่เป็นการสนับสนุนบนเงื่อนไขบางประการ โดยผู้คนก็ยังคาดหวังความมิดชิดที่เหมาะสมประเด็นนี้น่าจะเกี่ยวข้องกับมุมมองของสังคมต่อเต้านมของเพศหญิง กล่าวคือเต้านมถูกมองเป็นอวัยวะทางเพศ (sex organ) โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มีค่านิยมชอบผู้หญิงที่มีเต้านมขนาดใหญ่โดยมองว่า

เป็นส่วนที่ดึงดูดทางเพศ ผู้หญิงบางกลุ่มจึงมักเปิดเผยส่วนของเต้านมเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว โดยมีการเผยแพร่ทางสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้สังคมโดยทั่วไปมีมุมมองคล้อยตามค่านิยมนั้น ส่วนบุคคลทั่วไปที่ยังยึดมั่นอยู่กับวัฒนธรรมการแต่งกายให้มิดชิดก็อาจมองว่าการเปิดเผยร่างกาย โดยเฉพาะเต้านมเป็นพฤติกรรมไม่เหมาะสม และอาจส่งผลต่อมาถึงการมองว่าการเปิดเผยเต้านมในที่สาธารณะเพื่อให้นมแม่เป็นการประเจิดประเจ้อเกินไป ดังเห็นได้จากร้อยละของผู้ที่เห็นว่าการให้นมแม่ในที่สาธารณะเป็นสิ่งที่ยอมรับได้มีมากเกือบร้อยละ 80 แต่เมื่อมีเงื่อนไขไม่มีผ้าคลุมเพื่อปิดเต้านม ร้อยละของผู้ที่เห็นด้วยลดลงอย่างมาก

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่ายินดีว่า ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงสิทธิสตรีและสิทธิของเด็กในเรื่องของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สาธารณะ โดยพบกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 ขึ้นไปที่ระบุว่า *เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง* ว่า “มารดามีสิทธิในการให้นมแม่ในทุกๆ ที่รวมถึงในที่สาธารณะ” และ “กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของมารดาในการให้นมแม่ในที่สาธารณะ เป็นเรื่องจำเป็น” สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาในจีน¹⁰ ที่ระบุว่า มีประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “มารดามีสิทธิในการให้นมแม่ในที่สาธารณะ” ผลการศึกษาสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่พบว่า ในหลายประเทศได้มีการตื่นตัวและออกกฎหมายสนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ เช่น กฎหมายปกป้องสิทธิในการให้นมแม่ (Breastfeeding Mother Bill of Rights) ในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁰ ส่วนในประเทศที่ยังไม่มีข้อกฎหมายรองรับก็มีการตื่นตัวกันมากขึ้น เช่น การจัดรณรงค์โดยกลุ่มต่างๆ เพื่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ²¹ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตื่นตัว และแนวโน้มในการ

สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหลาย ๆ ประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายสนับสนุน ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีกรรมรงค์อย่างจริงจังในเรื่องนี้

ส่วนกลุ่มที่ไม่สนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ซึ่งมีร้อยละ 29.8 ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มที่น่าสนใจ เมื่อวิเคราะห์ทัศนคติรายข้อเฉพาะในกลุ่มนี้ พบว่าประมาณหนึ่งในสาม หรือร้อยละ 33 แสดงความคิดเห็นต่อทัศนคติข้อต่าง ๆ ในระดับ “ไม่แน่ใจ” ถึง 12 ข้อจากจำนวน 15 ข้อ หากดูองค์ประกอบของทัศนคติ¹⁴ อาจสรุปได้ว่า ความไม่แน่ใจของกลุ่มที่ไม่สนับสนุนเกิดจากความไม่แน่ใจทางความคิดและความเชื่อในการตอบสนองต่อเรื่องนี้ยังไม่คงที่ เพราะการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับยังไม่มากพอที่จะยืนยันความคิดความชอบของเขา สำหรับบางคนอาจจะยังไม่เคยมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะมาก่อน ซึ่งถ้าหากได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการให้นมแม่สั่งสมไปเรื่อย ๆ ก็คงยังปลุกฝังให้บุคคลมีทัศนคติเชิงบวกชัดเจนขึ้นเช่นเดียวกับคนส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานและขัดแย้งกับผลการศึกษาในออสเตรเลีย แคนาดา และจีน^{10,12-13} ซึ่งอาจมีผลมาจากความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ซึ่งผลการศึกษานี้ เพศชายและหญิงมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า ปัจจุบันประชาชนพบเห็นการให้นมแม่ในที่สาธารณะมากขึ้น เนื่องจากมีการณรงค์เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างกว้างขวาง ผ่านตัวแบบที่มีชื่อเสียง เช่น ดารา นักแสดง นักร้อง บุคคลระดับสูงในสังคม มาออก

รายการโทรทัศน์และปรากฏภาพการให้นมแม่ขณะให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ผ่านสื่อหลักและสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย ภาพและข้อความที่ประชาชนทั้งชายและหญิงได้เห็นหรือได้รับจึงเป็นการสื่อสารในลักษณะชักชวน (persuasive communication)²² ให้คนในสังคมทั้งชายและหญิงมีการยอมรับการให้นมแม่ในที่สาธารณะมากขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยกลุ่มที่มีความแตกต่างคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนกลุ่มที่มีระดับการศึกษานอปริญญาถึงปริญญาตรีไม่แตกต่างกับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งหากดูจากคะแนนทัศนคติเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่สูงขึ้นด้วย เป็นไปได้ว่าการศึกษาทำให้คนมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะเชิงบวกมากขึ้น การศึกษาเป็นการเรียนรู้ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต สั่งสมเป็นประสบการณ์ของบุคคลในแต่ละเรื่องที่เข้ามา เมื่อบุคคลที่ได้รับการศึกษามากขึ้น มีความรู้ที่ถูกต้อง มุมมองที่กว้างขึ้น ประสบการณ์นั้นได้ถูกสั่งสม และเกิดปฏิกิริยาการตอบสนองที่คล้าย ๆ กันนั้นได้ถูกจัดระเบียบความคิด ซึ่งพัฒนาขึ้นเป็นทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป²³ รวมไปถึงเรื่องการให้นมแม่ในที่สาธารณะด้วย ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับการศึกษาในออสเตรเลีย¹⁰ โดยผู้วิจัยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะประชาชนที่มีการศึกษาสูงรู้ถึงประโยชน์ของนมแม่ต่อสุขภาพมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า จึงเป็นเหตุผลหนึ่งในการสนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ

กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงวัยต่างกันมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับการศึกษาของต่างประเทศที่พบว่า ประชาชนที่มีช่วงวัยที่แตกต่างกันยอมรับการให้นมแม่ในที่สาธารณะต่างกัน โดยคนที่มีอายุน้อยให้การยอมรับมากกว่า¹⁰⁻¹¹ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Russell และ Ali¹² ที่พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยก็ไม่ได้ให้เหตุผลชัดเจนว่าเพราะอะไรที่ทำให้ไม่แตกต่างกัน แต่ชี้ประเด็นให้เห็นงานวิจัยที่ผ่านมาจากการศึกษาทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของประชาชนวัยผู้ใหญ่ในปี 2016 ซึ่งผลการศึกษาพบว่าทัศนคติเป็นเชิงบวกและทัศนคติไม่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มช่วงอายุ²⁴ เขาจึงนำมาอ้างว่าผลงานวิจัยของเขาสอดคล้องกับผลงานวิจัยดังกล่าว การไม่พบความแตกต่างของทัศนคติในประชาชนที่มีช่วงวัยต่างกัน อาจอธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าคนในแต่ละรุ่นหรือช่วงวัยที่กล่าวมานั้นจะเกิดมาในยุคที่แตกต่างกัน ทำให้ประสบเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน แต่ก็ไม่อาจแบ่งแยกทัศนคติของคนในแต่ละรุ่นได้ เพราะแต่ละคนมีภูมิหลังที่หลากหลายยังคงอยู่ในวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นทัศนคติของบุคคลนั้นในที่สุดแล้วก็อาจมีความจำเพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล และอาจจะต่างกันหรือไม่ต่างก็เป็นได้²⁵ นอกจากนี้เทคโนโลยีก็มีอิทธิพลต่อผู้คนในปัจจุบันคนวัยผู้ใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและทัศนคติใหม่ๆ ได้ไม่ต่างจากคนรุ่นอื่นๆ เพราะความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตไม่ได้ต่างกันมากนัก และเมื่อวิเคราะห์จากการเกิดทัศนคติ จะเห็นได้ว่าคนกลุ่ม generation Y เป็นลูกหลานของกลุ่ม generation X และกลุ่ม baby

boomer ซึ่งการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดตามทัศนคติของพ่อแม่และคนเลี้ยงดูนั้นมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล ตามแนวคิดของการเกิดทัศนคติ โดยที่บุคคลนั้นอาจจะรับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตนได้ อาจเรียกว่าเป็นทัศนคติสำเร็จรูป (ready-made) โดยค่อยๆ ซึมซับรับทัศนคติแบบเดียวกับที่คนใกล้ชิดมีการเกิดทัศนคติเช่นนี้บุคคลนั้นอาจจะไม่เคยมีประสบการณ์กับสิ่งนั้นมาก่อนเลยก็เป็นได้²³ ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ได้รับบรรทัดฐานการเลี้ยงดูเดียวกันจากครอบครัว ซึ่งทำหน้าที่กล่อมเกลापพฤติกรรม บุคลิกภาพรวมไปถึงทัศนคติที่เหมาะสมให้แก่บุตรหลาน กลุ่มตัวอย่างแต่ละรุ่นหรือช่วงวัยจึงมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะไม่แตกต่างกัน

กลุ่มที่มีบุตรและไม่มีบุตรมีทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะแตกต่างกันที่นัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อาจอธิบายได้ว่า ทัศนคติเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีต ซึ่งคนที่มีบุตร มีประสบการณ์ต่อการเลี้ยงดูอาจรวมไปถึงการให้นมแม่ ซึ่งทำให้มองเห็นประโยชน์มากกว่าเป็นแค่เรื่องการให้อาหารเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความรักความผูกพันที่มีต่อบุตร ตรงนี้ทำให้ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของคนที่มีบุตรจึงดีกว่าคนที่ไม่มีบุตร ซึ่ง Allport (1935)²³ อธิบายว่า เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างที่เป็นประสบการณ์ชีวิต อาจจะเป็นประสบการณ์ที่ทำให้จดจำไปนาน ซึ่งมีทั้งประสบการณ์ที่ดีและไม่ดี เกิดเป็นทัศนคติต่อสิ่งนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของประเทศแคนาดาและจีน¹²⁻¹³ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่า ประชาชนที่มีบุตรเข้าใจ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการให้นมแม่ในที่สาธารณะมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีบุตร จึงทำให้กลุ่มที่มีบุตรมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีบุตร

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. พยาบาลควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรเริ่มกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระดับโรงเรียน เพราะยังไม่มีนโยบายการสอนเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องพื้นฐานที่เด็กทุกคนควรได้รับความรู้ที่ถูกต้อง ได้รับการปลูกฝัง เรื่องการให้นมแม่ตั้งแต่เด็ก ซึ่งจะช่วยให้เติบโตมามีทัศนคติที่ดีในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมไปถึงการให้นมแม่ในที่สาธารณะด้วย

2. ควรมีการรณรงค์และสร้างทัศนคติของคนในสังคมให้สามารถยอมรับการเปิดหน้าอกเพื่อให้นมลูกของผู้หญิงในที่สาธารณะว่าไม่ใช่เรื่องโป๊เปลือย มองเป็นเรื่องของธรรมชาติ ปกปิดธรรมดา ในสังคมไทย ในบทบาทของพยาบาลควรผลักดันเรื่องนี้ให้เป็นเรื่องสำคัญของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทุกที่ ทุกเวลา จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากว่าหนึ่งในสามของกลุ่มที่ไม่สนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะ ซึ่งยังมีความไม่แน่ใจว่าควรสนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะหรือไม่นั้น หากกลุ่มนี้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และการปลูกฝังความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการให้นมแม่ในที่สาธารณะแล้ว ก็ย่อมจะเป็นการขยายจำนวนผู้ที่ให้การสนับสนุนการให้นมแม่ในที่สาธารณะมากขึ้น

3. พยาบาลบุคลากรทางการแพทย์และประชาชนทั่วไป ควรร่วมกันพิทักษ์สิทธิมารดาและบุตรให้มีมมแม่ในสถานที่สาธารณะทุกแห่ง ทั่วประเทศ

References

1. World Health Organization. World health statistics 2015: global health indicators [Internet]. Geneva: WHO; 2010 [cited 2016 Feb 15]. Available from: http://www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/2015/en/.
2. United Nations Children's Fund. The state of the world's children 2016 in numbers: every child counts. 2016 [cited 2016 Oct 17]. Available from: http://www.unicef.org/gambia/SOWC_report_2016.pdf.
3. Apartsakun P. Discouraging factors of breastfeeding among Thai women. Journal of Public Health Nursing 2016; 30(2): 133-46. (in Thai)
4. Daly A, Pollard CM, Phillips M, Binns CW. Benefits, barriers and enablers of breastfeeding: factor analysis of population perceptions in Western Australia. PLoS One 2014; 9(2): e88204.
5. Amir LH. Breastfeeding in public: "You can do it?". Int Breastfeed J 2014; 9(1): 187.
6. Li R, Fein SB, Chen J, Grummer-Strawn LM. Why mothers stop breastfeeding: mothers' self-reported reasons for stopping during the first year. Pediatrics 2008; 122: 69-76.
7. Stuebe AM, Bonuck K. What Predicts Intent to Breastfeed Exclusively? Breastfeeding Knowledge, Attitudes, and Beliefs in a Diverse Urban Population. Breastfeed Med 2011; 6(6): 413-20.
8. Spurles PK, Babineau J. A qualitative study of attitudes toward public breastfeeding among young Canadian men and women. J Hum Lact 2011; 27(2): 131-7.
9. Morris C, de la Fuente GAZ, Williams CET, Hirst C. UK Views toward Breastfeeding in Public: An Analysis of the Public's Response to the Claridge's Incident. J Hum Lact 2016; 32(3): 472-80.
10. Meng X, Daly A, Pollard CM, Binns CW. Community attitudes toward breastfeeding in public places among Western Australia Adults, 1995-2009. J Hum Lact 2013; 29(2): 183-9.

ทัศนคติต่อการให้นมแม่ในที่สาธารณะของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

11. Mulready-Ward C, Hackett M. Perception and attitudes: breastfeeding in public in New York City. *J Hum Lact* 2014; 30(2): 195-200.
12. Russell K, Ali A. Public Attitudes toward Breastfeeding in public places in Ottawa, Canada. *J Hum Lact* 2017; 33(2): 401-8.
13. Zhao Y, Ouyang YQ, Redding SR. Attitudes of Chinese adults to breastfeeding in public: A web-based survey. *Breastfeed Med* 2017; 12(5): 1-6.
14. Fishbein M, Ajzen I. Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research. Reading, MA: Addison-Wesley; 1975.
15. Ajzen I. Attitude structure and behavior. In: Hillsdale NJ, editors. Attitude structure and function. Lawrence Erlbaum Associates; 1989. p. 241-74.
16. Hansen K, Kneale D. Does how you measure income make a difference to measuring poverty?. Centre for longitudinal studies institute of education: University of London; 2011.
17. Strategy and Evaluation Department. Statistical profile of Bangkok metropolitan administration 2015. Bangkok: Religious affairs printing press office of national buddhism; 2016.
18. Yamane T. Statistics: An introductory analysis. New York: Harper & Row; 1973.
19. Department of Health. Public perception survey on breastfeeding 2015. Survey report [Internet]. 2015 [cited 2017 Feb 4]. Available from: [http://www.fhs.gov.hk/English/archive/files/reports/public_perception_survey_on_breastfeeding\(eng\)_final.pdf](http://www.fhs.gov.hk/English/archive/files/reports/public_perception_survey_on_breastfeeding(eng)_final.pdf).
20. National consumers league. NCL's breastfeeding mothers' bill of rights. [Internet]. 2017 [cited 2017 July 28]. Available from: http://www.nclnet.org/breastfeeding_bill_of_rights.
21. UNICEF. Making breastfeeding everyone's business. [Internet]. China: UNICEF; 2010 [cited 2016 Feb 15]. Available from: <http://www.unicef.cn/en/press-release/china/4432.html>.
22. Clark A. Changing attitudes through persuasive communication. *Nurs Stand* 1999; 13(30): 45-7.
23. Allport GW. Attitude: A handbook of social psychology. Worcester Mass: Clark University Press; 1935.
24. Negin J, Coffman J, Vizintin P, Greenow RC. The influence of grandmothers on breastfeeding rates: a systematic review. *BMC pregnancy and childbirth* 2016; 16(1): 91.
25. Mannheim K. The problem of generations. In Essays on the sociology of knowledge (London: Routledge and Kegan Paul) [Internet]. 1923 [cited 2016 Feb 15]. Available from: http://1989after1989.exeter.ac.uk/wp-content/uploads/2014/03/01_The_Sociological_Problem.pdf.